

İLAHİYAT FAKÜLTELERİ TEFSİR ANABİLİM DALI VI. ve VII. EŞGÜDÜM TOPLANTILARI

(3-5 Temmuz 2009 - Erzurum / 11-13 Haziran 2010 - Konya)

Hakan UĞUR*

Erzurum'da 3-5 Temmuz 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilen ve Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığı ve Tefsir Ana Bilim Dalı Başkanlığı tarafından organize edilen **İlahiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı VI. Eşgüdüm Toplantısı**, ilk gün Atatürk ÜİF.'den Yrd. Doç. Dr. Alim Yılmaz'ın Kur'an kıraati ile başladı. Daha sonra Atatürk ÜİF. Temel İslam Bilimleri Bölüm Başkanı Prof. Dr. Lütfullah Cebeci açılış konuşması yaptı. Program, Atatürk ÜİF. Dekanı Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu ve onu takiben, rektörlüğü temsilen Atatürk Ü. Rektör Vekili Prof. Dr. Sebahattin Tüzemen'in konuşmalarıyla devam etti. Daha sonra panele geçildi.

Atatürk ÜİF. Dekanı Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu tarafından yönetilen panelde üç tebliğ sunuldu. İlk olarak, Fırat ÜİF.'den Dr. Hüseyin Emin Sert, "*Kur'an-ı Kerim Işığında İnsani ve Sosyal Gelişim*" başlıklı tebliğini sundu. Tebliğde, toplumsal gelişimin, insani ve sosyal gelişim, ailevi gelişim, kurumsal gelişim, toplumsal gelişim ve küresel gelişim olmak üzere beş aşamadan ibaret olduğu zikredilerek bu gelişim aşamalarına işaret eden Kur'an ayetlerine dikkat çekildi. Ayrıca, gelişim için insan kitabı, kâinat kitabı ve ilâhî kitabın önemli olduğu ve bunların birbirleriyle çelişmediği vurgulandı.

Panelin ikinci tebliği, OMÜİF.'den Prof. Dr. İshak Yazıcı tarafından "*Hidayet Rehberi Kur'an'ın Yorum İlkeleri ve Güncel Bazı Araştırmalarda Öne Sürülen Aykırı Yaklaşımlar*" başlığıyla sunuldu. Tebliğde, bir hidayet kitabı olan Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılması için birtakım ilkeler olduğu ve Kur'an hakkında yorum yaparken Kur'an'ın bütünlüğünün ve ayetlerin bağlamının gözetilmesi gerektiği ifade edildi. Söz konusu ilkeler, Kur'an'da Hz. İsa hakkında kullanılan "teveffî" kavramı, cennet-cehennem hayatı, cehennem azabının mahiyeti, el kesme cezası gibi değişik konular örneğinde izah edildi.

Panelde son olarak Atatürk ÜİF.'den Prof. Dr. Ali Eroğlu, "*Kur'an-ı Kerim'in Tekrarlarının Anlamı Üzerine*" başlıklı tebliğini sundu. Tebliğde, müsteşriklerin Kur'an hakkındaki ithamlarından söz edilerek W. Montgomery Watt'ın "*Kur'an'a Giriş*" adıyla Türkçeye tercüme edilen kitabında Kur'an'da revizyon yapıldığından bahsedildiği aktarıldı. Prof. Dr. Ali Eroğlu, Rahman, Kâfirûn, Şuarâ gibi bazı surelerdeki tekrarlanan ayetlerin hep aynı şekilde çevrildiğini ve bunun bir hata olduğunu ifade etti. Bir şeyin öneminin vurgulanması için onun tekrar edilmesi gerek-

* Dr., Selçuk Ü İlahiyat Fak. Tefsir Anabilim Dalı, e-mail: hugur@selcuk.edu.tr

tiğini, bütün dillerde tekrar olgusunun bulunduğunu ve tekrarın güzel karşılandığını, evrensel bir metot olan tekrarın hitabette de önemli bir yer tuttuğunu zikretti. Evrensel bir kitap olan Kur'an-ı Kerim'de de tekrar metodunun kullanıldığını ve meal ve tefsirlerde bu hususun göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etti.

Tebliğün sunumundan sonra Erciyes ÜİF.'den Prof. Dr. Zeki Duman, tebliğlerde meal sahiplerine yapılan eleştirileri cevaplandırarak, Hz. İsa'nın öldüğünü ve hali hazırda cennette bulunduğunu ayetlerle delillendirerek dile getirdi. Sütçü İmam ÜİF. Dekanı Prof. Dr. M. Kemal Atik de söz alarak Hz. İsa'nın mahiyetine ilişkin konuları dile getirerek bu konudaki ayetlerin tam olarak anlaşılmasının çok zor olduğunu ifade etti. Uludağ ÜİF.'den Prof. Dr. Remzi Kaya ise Hz. İsa'nın mahiyeti konusunu yazdığı bir makalede Kur'an-ı Kerim ve İncillere göre incelediğine dikkat çekti.

Esgüdüm toplantısının ikinci gününde Atatürk ÜİF.'den Prof. Dr. Sadık Kılıç'ın yönetiminde Tefsir Anabilim Dalı konularının ele alındığı müzakereli bir oturum yapıldı.

Oturumda ilk olarak Harran ÜİF.'den Prof. Dr. Ahmet Bedir, "*Bologna Süreci*"ne ilişkin sunumunu yaptı. Sunumda, Bologna Sürecinin unsurları sayıldıktan sonra bu unsurlar arasında İlahiyat Fakültelerini en çok ilgilendiren "Bologna Süreci ve Kalite Güvencesi" konusu hakkında bilgi verildi. Tebliğde anlatıldığına göre Bologna Süreci'nin temelleri Fransa, İtalya, Almanya ve İngiltere'nin 1998 yılında Fransa'nın Sorbonne şehrinde gerçekleştirdiği toplantıda atılmıştır. Bu süreç, katılımcı ülkelerin eğitim kalitesini artırmayı amaçlamıştır. 2001 yılında Türkiye'nin de dâhil olduğu sürecin 2010 yılında tamamlanması beklenmektedir. Bu kapsamda üniversitelerde derslerin isimlerinin belirlenmesi ve kodlarının tanımlanması gibi birtakım düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bologna Sürecinde üniversitelerden tamamlanması istenen başlıca düzenlemeler şunlardır:

1. Diploma ve derecelerin tamamlanması
2. Kalite güvencesi
3. Yüksek öğretim yeterlikler çerçevesi
4. Öğrenci katılımı ve sosyal boyut

Prof. Bedir, Tefsir Anabilim Dalı öğretim görevlileri olarak bizleri en çok kalite güvencesi maddesi ilgilendiriyor, dedi. Bu bağlamda, kalite kültürünün yerleştirilmesi ve kalite güvence ajanslarının kurulmasının gerektiğini vurguladı.

İkinci tebliğ, Erciyes ÜİF.'den Prof. Dr. Celal Kırca tarafından "*Tefsir Dersleri Genel Yeterlilik Ölçütleri*" başlığı ile sunuldu. Bir önceki esgüdüm toplantısında oluşturulduğundan bahsedilen "Tefsir Dersleri Genel Yeterlilik Ölçütlerini Belirleme Komisyonu"nun da başkanı olan Prof. Dr. Celal Kırca, yaptıkları çalışmalar hakkında bilgi verdi. Tebliğde, Yeterlilik Kriterleri ve ders adlarının belirlenmesi için komisyon oluşturulduğu belirtilerek Prof. Dr. Celal Kırca, Prof. Dr. Hüseyin Yaşar, Prof. Dr. Ahmet Bedir, Doç. Dr. Şehmus Demir, Doç. Dr. Murat Sülün, Doç. Dr. Bilal Gökçir, Yrd. Doç. Dr. Necmettin Gökçir'dan oluşan bu komisyonun ortaya koyduğu ölçütler anlatıldı. Bu çalışmada, İlahiyat Fakültelerinde Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora düzeyinde Tefsir Anabilim Dalına ait derslerde okutulacak mceburi ve seçmeli derslerin adlarının teklif edildiği ve her bir dersin tanımının, amacı-

nın ve kazanımlarının ayrı ayrı ortaya konulduğu zikredildi. Komisyon tarafından tespit edilen ve Prof. Kırca'nın sunumunda dile getirilen kriterler şunlardır:

A. LİSANS KRİTERLERİ

1. Tefsirle ilgili temel kavram ve terimleri net bir şekilde anlamak.
2. Tefsir, Tefsir Usûlü ve Ulûmu'l-Kur'an'a ilişkin belli başlı eserler hakkında bibliyografik ve kronolojik bilgiye sahip olmak, genel anlamda içerikleri hakkında bilgi sahibi olmak.
3. Kur'an Tarihi hakkında ana hatlarıyla bilgi sahibi olmak.
4. Kur'an mealleri hakkında bilgi sahibi olmak; lisans dönemi boyunca bütün Kur'an'ı mealden okumuş olmak.
5. Kur'an'ın ana konularını bilmek.
6. Arapça-Türkçe tefsir metinlerini okuyup anlamak.
7. Tefsirin tarihini, gelişimini, yapısal özelliklerini, ortaya çıkan tefsir ekollerini bilmek ve yorum farklılıklarının ekolleşmeden kaynaklandığının farkında olmak.
8. Kısa sureleri, aşırıları ve pratik hayatla ilgili ayetleri ezberleyip anlamak.

B. YÜKSEK LİSANS KRİTERLERİ

1. Araştırma tekniklerini öğrenerek alanı ile ilgili araştırmaları içeren bibliyografyaları taramak.
2. Tefsirle ilgili problemleri ve konuları tanımak ve bunların analizini yapabilmek.
3. Kur'an yorumunun tarihi süreç içindeki oluşumunu ve gelişimini bilmek, yapılan yorumları değerlendirmek.
4. Tefsir ekollerini, ortaya çıkışları, anlama yöntemleri, yorum farklılıkları ve sebepleri ile birlikte bilmek.
5. Tefsirle ilgili fikirlerin, düşüncelerin ve verilerin farkında olmak ve bunları değerlendirebilmek.
6. Müfessirlerin anlama ve yorumlama yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmak.
7. Tarihî süreç içinde Kur'an yorumunun oluşumu ve gelişimini tanıyarak yapılan yorumları değerlendirme becerisi kazanmak.
8. Kur'an kelimeleri hakkında hazırlanmış lügatlerden istifade etme ve kavramsal/semantik analiz becerisini kazanmış olmak.
9. Kur'an mealini en az bir defa okumuş olmak ve Kur'an'ın içeriğini tanımak.
10. Tefsir metinlerini mukayeseli olarak okuyup anlamak.
11. Kur'an temalarını Kitab-ı Mukaddes'ten karşılaştırmalı olarak okuyabilme becerisini kazanmak.

C. DOKTORA KRİTERLERİ

1. Geçmişten günümüze intikal eden ve günümüzde ortaya çıkan Tefsir problemleri hakkında ileri derecede bilgi sahibi olmak, bu problemlerin analizini ve değerlendirmesini yaparak sahaya katkıda bulunmak.
2. Tefsirdeki yöntem tartışmaları hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmak.

3. Kur'an ayetlerini hayatın içinde anlamlandırma becerisi kazanmak.
4. Alandaki konulara sistematik ve inter-disipliner bakış açısıyla yaklaşabilmek.
5. Hakemli dergilere makale yazabilmek veya bilimsel toplantılarda tebliğ sunabilmek,
6. Bir Tefsir yöntemini kendi alanına uygulayarak özgün çalışma yapabilmek.
7. Kur'an'ı anlama ve yorumlama yöntemlerine vakıf olmak ve bunları uygulayabilmek.
8. Temel bir tefsir kitabı okumuş olmak ve bir bilgi objesi olarak Kur'an'ın kuşatıcılığı hakkında ileri düzeyde bilgi sahibi olmak.

Komisyon tarafından hazırlanmış bu esaslar Tefsir akademisyenleri tarafından değerlendirilmiş, tartışılmış ve olumlu bulunmuştur.

Esgüdüm toplantısının ikinci gününde son olarak Marmara ÜİF.'den Prof. Dr. Nihat Temel tarafından "*Kıraat Bilim Dalı Anabilim Dalı Olmalı mı?*" konusu ele alındı. Prof. Dr. Nihat Temel, bu konuda MÜİF. Tefsir Anabilim Dalı olarak yaptıkları çalışmaları anlatarak, Kıraat Anabilim Dalında öğretilmesini planladıkları dersler, derslerin kredileri ve içerikleri gibi konularda bilgi verdi. Daha sonra böyle bir girişimin muhtemel olumlu ve olumsuz sonuçlarına dair çeşitli görüşler, öğretim üyeleri tarafından dile getirildi.

Programın son gününde ise Erzurum'un tarihi yerlerini gezen tefsir akademisyenleri birlikte piknik yaptılar. Son günde pek çok öğretim üyesi tarafından yapılan değerlendirme konuşmalarını müteakip, bir yıl sonraki buluşmanın Konya'da yapılması kararlaştırıldı.

Türkiye'nin değişik üniversitelerindeki Tefsir Anabilim dalına mensup akademisyenlerin bir araya gelip gerek akademik hayata dair gerekse değişik ilmi konularda müzakere etmelerine vesile olan bu toplantı çok faydalı olmuştur. Başta Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu ve Prof. Dr. Lütfullah Cebeci olmak üzere organizasyon heyetinin büyük gayret ve fedakârlıkları, toplantının güzel ve verimli olmasını sağlamıştır. Kendilerine teşekkür ederiz.

İlahiyat Fakülteleri Tefsir Anabilim Dalı VII. Esgüdüm Toplantısı 11-13 Haziran 2010 tarihleri arasında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi himayesinde Konya'da gerçekleştirildi.

Bu toplantı kapsamında bir sempozyum, bir panel ve bir değerlendirme oturumu yapıldı. 11 Haziran 2010 tarihinde Konya Bera Otelinde gerçekleştirilen, "*Bir Müfessir Olarak Muhammed b. Cerîr et-Taberî*" başlıklı sempozyum iki oturum şeklinde düzenlenmiştir. I. Oturum, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Önkâl'in selamlama konuşması ve ardından toplantının düzenleme heyeti adına Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Yusuf Işıcık'ın açılış konuşmasıyla başladı. I. Oturum başkanı, (MÜİF.) emekli öğretim üyesi Prof. Dr. Suat Yıldırım'ın takdim konuşmasının ardından, rahatsızlığı sebebiyle programa katılamayan Çukurova ÜİF.'nden Doç. Dr. Mustafa Öztürk'ün "*Bir Müfessir Olarak Muhammed b. Cerîr et-Taberî*" başlıklı tebliği, Selçuk ÜİF.'nden Arş. Gör. Dr. Hakan Uğur tarafından okundu. Tebliğde, Taberî'nin tefsir anlayışı Selefilik ve Zâhirilik açısından değerlendirilmiştir. Çoğu

araştırmacı tarafından Selefî anlayışa sahip olduğu kabul edilen Taberî'nin Şiilikle itham edilmesinin ona yapılmış bir iftira olduğu ve bunun muhtemelen, kendisini kıskanan Hanbeliler'e ait bir iddia olduğu vurgulanmıştır. Taberî'nin, sahih bir tefsirin şartı olarak kişinin kendi görüş ve fikirlerinden kaynaklanmaması ve saha-be veya tabiuna dayanması gerektiği fikrinde olduğu ifade edilmiştir. Böylece, Taberî'nin tefsir anlayışında Selefî düşüncenin baskın ve belirleyici bir unsur olduğu, bununla birlikte Taberî'yi teknik anlamda "Selefî" olarak nitelendirmenin doğru olmadığı ve onun tefsir anlayışının Ehl-i Hadis ile özdeş bir Selefî anlayış olduğu dile getirilmiştir. Tebliğ sahibine göre Taberî, haberi sıfatlar konusunda da Selefiye ile aynı çizgidedir. Nihai görüş olarak, Taberî'nin müfessir kimliğinin iki temel bileşeninden biri Selefîlik (Ehl-i Hadis zihniyeti), diğeri de ılımlı zâhirîlik ve zâhircilik olduğunu ifade etmiştir.

Tebliğün müzakeresini İnönü ÜİF.'nden Öğr. Gör. Dr. Atik Aydın yaptı. Müzakerede, Taberî'nin, tebliğde ifade edildiği gibi Ehl-i Hadis'e mensup olduğu hususunun çok sarîh olmadığı savunulmuştur. Ayrıca Taberî'nin tefsirinin bir rivayet tefsiri olarak değerlendirilemeyeceği, rivayet tefsirlerinin özellikleri bağlamında savunulmuştur.

Oturum, Ondokuz Mayıs ÜİF.'nden Prof. Dr. Mustafa Ünver'in "*Siyakın Hegemonik Durumuna Taberî Düzeltmesi*" başlıklı tebliği ile devam etti. Tebliğde, Taberî Tefsiri'nde siyak prensibinin nasıl işlendiğini, siyakın hegemonik olmaktan kurtarılarak öteki tefsir etme yöntemleriyle uyumlu hale nasıl getirildiğini ortaya konulmuştur. Taberî'nin siyak konusuna sağladığı teorik ve pratik katkılar, ayetler örnekleminde sıralanmıştır. Taberî'nin, tefsirinde, siyakın diğer ilimlere karşı hegemonik bir konuma gelmesini engellemek üzere onun bazı karinelerle sınırlandırılması uygulamasına başvurduğu savunulmuştur.

Hitit ÜİF.'nden Prof. Dr. Mesut Okumuş, tebliğün müzakeresini yaptı. Okumuş, tebliğün başlığının yanlış anlamaya müsait olduğunu; başlıktan, sanki bağlamın İbn Cerir et-Taberî'ye gelinceye kadar tefsir eserlerinde çok büyük bir üstünlük kurmuş ve egemen bir anlayış haline gelmiş, et-Taberî'nin de bu üstünlük ve egemenlik konumundan rahatsız olarak onu düzeltmiş ve yerli yerine oturtmuş anlamını akla getirdiğini, oysa durumun hiç de öyle olmadığını, hatta tam aksinin geçerli olduğunu söylemiştir. Okumuş'a göre İbn Cerir et-Taberî kendisine kadar gelen ayet yorumlarını değerlendirirken bunlar arasında en doğru veya tercihe şâyan olanı belirlemede "bağlam" ölçütünü kullanan ve bunu açıkça ifade eden ilk rivayet müfessirlerden biridir. Okumuş, Taberî'nin tefsirinin pek çok açıdan incelenmesini gerektiğini, özellikle Taberî'nin tefsirde yer alan rivayetler arası ihtilaf-larda tercih ölçütleri üzerine bir doktora çalışması yapılmasının çok yararlı olacağını ifade etmiştir.

İlk oturumda son olarak Şırnak ÜİF.'nden Yrd. Doç. Dr. Harun Ögmüş, "*Taberî Tefsirinin Şiirle İstişhad Yöntemi Açısından Değerlendirilmesi*" başlıklı tebliğini sundu. Ögmüş tebliğinde, Taberî'nin Hicrî II. asır lügavî tefsirlerindeki Arap diline dayalı tahlilleri bir araya getirerek mukayeseler yaptığını ve tercihlerde bulunduğunu, bunu yaparken de Selef'ten gelen nakilleri öncelediğini ve tefsir şartlarına titizlikle riayet ettiğini vurgulamıştır.

Atatürk ÜİF.'nden Prof. Dr. Sadık Kılıç, tebliğin müzakeresini yaparak tebliğdeki izah edilmeye muhtaç bazı hususlara dikkat çekti.

Taberî Sempozyumunun II. oturumu, 11 Haziran günü icra edildi. Oturum başkanlığını Şırnak ÜİF.'nden Fakülte Dekanı Prof. Dr. Mustafa Altundağ üstlendi. Oturumda ilk olarak Ondokuz Mayıs ÜİF.'nden Prof. Dr. İshak Yazıcı, "*Taberî Tefsiri Işığında Cennet ve Cehennem Ahvaline İlişkin İddialar*" adlı tebliği sundu. Tebliğde, Hz. Âdem ve Hz. Havvâ'nın konuldukları cennetin nerede olduğu, cennet hayatının ebediliği, cennet nimetlerinin temsili özellik taşıyıp taşımadığı, cehennem azabının cismaniliği, cehennem azabının ebediliği, Kur'an'da bahsedilen cehennem yiyecek ve içecekleri gibi dikkat çekici konular, ilgili ayetler ışığında tartışılarak Taberî'nin o konular hakkındaki görüşlerine işaret edilmiştir.

Tebliğin müzakeresini ise İstanbul ÜİF.'nden Prof. Dr. Mevlüt Güngör yaptı. Müzakeresinde soru, tenkit ve tekliflerini 14 madde altında sıralamasının ardından tebliğ sahibi Prof. Yazıcı bu sorular hakkında genel bir değerlendirme yaptı.

Oturumda ikinci tebliği Dokuz Eylül ÜİF.'nden Doç. Dr. Muammer Erbaş sundu. Erbaş, "*Bir Tefsir Kaynağı Olarak Taberî'nin 'Tarihu'l-Ümem/Rusül ve'l-Mülûk' İsimli Eseri*" başlıklı tebliğinde Taberî'yi *Tarihu'l-Ümem* isimli tarih kitabı bağlamında değerlendirdi. Tebliğde söz konusu kitap, bir tefsir kaynağı olarak incelenmiş ve bu açıdan değeri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca Taberî'nin kitabında ilgili rivayetleri tercih noktasında ne gibi kıstaslar gözettiği ortaya konulmuştur. Erbaş'a göre Taberî'nin kitabı, Kur'an merkezli ilmi verilere dayanması sebebiyle "*Kronolojik Tarihi Tefsir*" olarak adlandırılabilir.

Tebliğin müzakeresini ise Süleyman Demirel ÜİF.'nden Doç. Dr. İshak Özgel yaptı. Özgel müzakeresinde tarih ilminin ve tarihi verilerin Kur'an'ın tefsirinde taşıdığı öneme vurgu yaptı. Tebliğde, Taberî'nin tarih kitabının bir tefsir kaynağı olarak incelenmediğini, bilakis bir tefsir kitabı olarak değerlendirildiği, bu anlayışın da çalışmanın başlıklarına yansındığını söyledi.

Oturumun ve sempozyumun son tebliği Atatürk ÜİF.'nden Doç. Dr. Abdülmecit Okçu'nun "*Taberî'nin Yedi Harf Hakkındaki Görüşleri*" başlıklı tebliği idi. Tebliğde, yedi harf meselesi hakkında Taberî'nin tefsirinde zikrettiği rivayetler, bu rivayetler hakkındaki görüşleri ve farklı görüşlere verdiği cevaplar serdedildi. Okçu, Taberî'nin pekçok İslâm uleması gibi "yedi harf"ten maksadın, bir lafzın yedi müradif anlamıdır" görüşünde olduğunu söyledi.

Uludağ ÜİF.'nden Öğr. Gör. Dr. Mehmet Emin Maşalı tebliğin müzakeresini sadedinde Taberî'nin yedi harf meselesi hakkındaki görüşleriyle ilgili olarak genel bir değerlendirme yaptı.

Esgüdüm toplantısı, aynı gün akşam saatlerinde icra edilen "*Kur'an'ı Okumaya ve Anlamaya Doğru*" başlıklı halka açık panel ile devam etti. Alaattin Keykubat Salonu'nda gerçekleştirilen panelin açılışında UÜİF. öğretim elemanlarından Dr. Mehmet Emin Maşalı Kuran tilavetinde bulundu. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Önkal tarafından yönetilen panelde Konya İl Müftü Vekili Dr. Hamza Küçük bir selamlama konuşması yaptı. Ardından oturum başkanının takdimiyle panele geçildi. Panelde sırasıyla, Erciyes ÜİF. Dekanı Prof. Dr. M. Zeki Duman, Dokuz Eylül Üniversitesi İF. Dekanı Prof. Dr. Ömer Dumlu ve Atatürk ÜİF. Dekanı Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu konuşma yaptılar.

Prof. Dr. M. Zeki Duman, konuşmasında Kur'an okumanın ve onu hayatında uygulamanın önemine vurgu yaparak Müslümanların bu hususta ne tür tavırlar içinde olduklarını anlattı. Prof. Dr. Nasrullah Hacımüftüoğlu ise Kur'an'ın lâfzî icazına dikkat çekerek, Kur'an'daki tahaddi ayetlerini zikretti. Prof. Dr. Ömer Dumlu da Kur'an'ı anlayarak okumanın önemini vurguladı. Halktan beklenildiği kadar ilgi görmediği gözlenen panel, panelistlerin canlı, bilgi açısından doyurucu ve samimi bir üslup kullanmaları sayesinde verimli geçti.

Esgüdüm toplantısının üçüncü ve son günü, yani 12 Haziran 2010 tarihinde, değişik üniversitelere mensup Tefsir Ana Bilim Dalı öğretim üyelerine yönelik olarak *"Tefsir Ana Bilim Dalının Meselelerine Dair Değerlendirme Oturumu"* düzenlendi. Selçuk ÜİF.'nden Prof. Dr. M. Sait Şimşek'in başkanlık ettiği oturumda ilk olarak Marmara ÜİF.'nden Prof. Dr. Hasan Elik, *"Tefsir Derslerinde Kur'an'ın Yaşanan Bir Kitap Olduğuna Vurgu Yapılmasının Önemi"* başlıklı konuşmasını yaptı. Elik, Kur'an'ı anlamak ve yaşamak kavramlarıyla ilgili görüşlerini dile getirdi.

İkinci olarak, Erciyes ÜİF.'nden Prof. Dr. Celal Kırca *"Yeterlilik Kriterleri Bağlamında Tefsir Dersinin Öğretim Sorunları"*nı dile getirdi. Kırca, iki sene önce İstanbul'da yapılan toplantıda kurulan *"Tefsir Dersi Yeterlilik Kriterlerini Belirleme Komisyonu"* tarafından hazırlanan Yeterlilik kriterlerinin uygulanmasıyla ilgili olarak yaşadıkları sorunları anlattı. Konuşmasında, yaşanan sorunları, seviye sorunu, kitap sorunu, anlama sorunu ve anlatım sorunu olmak üzere 4 başlık altında değerlendirdi. Görev yaptığı fakültede tefsir derslerinde denediği bir uygulamayı tasvir ederek söz konusu kriterlerin sağlanmasında faydalı olup olmayacağını dinleyenlerin onayına sundu.

Erciyes ÜİF.'nden Prof. Dr. Erdoğan Pazarbaşı, *"Yeterlilik Kriterleri Bağlamında Tefsir Dersinin Arapça Öğretimi Sorunları"* başlıklı sunumunu yaptı. Pazarbaşı da kendi tecrübeleri ışığında Tefsir derslerinin Arapça olarak öğretilmesi uygulamasında karşılaşılabilecek muhtemel sorunları örneklerle anlattı.

Oturumda son olarak Dokuz Eylül ÜİF.'nden Prof. Dr. Hüseyin Yaşar, *"Tefsir Akademisyenleri Derneği'nin Tanıtımı"* başlıklı konuşmasını yaptı. Tefsir akademisyenleri arasında iletişim sağlamak üzere kurulan ve kısa adı TADER olan derneğin kuruluş aşamaları, amaçları gibi hususlarda bilgi verdi.

Oturumun akabinde kapanış konuşmaları mahiyetinde serbest değerlendirmelere geçildi. Bu kapsamda K. Maraş Sütçü İmam ÜİF. Dekanı Prof. Dr. Kemal Atik, Atatürk ÜİF.'nden Prof. Dr. Lütfullah Cebeci ve Cumhuriyet ÜİF.'nden Prof. Dr. Talip Özdeş konuşmalarını yaptı. Program, katılımcı öğretim üyelerinin teklif ve öneriler içeren kısa konuşmalarıyla sona erdi.

Yoğun bir gündemle üç gün süren esgüdüm toplantısı, katılımcılarca verimli ve istifadeli bulunmuştur. SÜ. İlahiyat Fakültesi'nin ziyaret edilmesi, Meram gezisi gibi birtakım aktivitelerle desteklenmiş olmasına rağmen toplantı, büyük oranda tebliğ ve sunumlara dayanan bir içeriğe sahipti. Tefsir esgüdüm toplantılarında çok rastlanmayan bir uygulamayla Müfessir Taberî'nin konu edildiği ve toplam altı tebliğin sunulduğu iki oturumdan ibaret olan sempozyum ile panel ve değerlendirme toplantısı, VII. Esgüdüm Toplantısını verimli kılmıştır. Ayrıca toplantılarda sunulan tebliğler, yapılan konuşmalar ve teknik bilgilerin tamamı, toplantının hemen ardından bir kitap halinde neşredilmiştir. Yüz on civarında Tefsir akade-

misyenini bir araya getiren böyle bir organizasyon, karşılıklı bilgi alışverişine zemin hazırlamıştır. Programın organizasyonunda görev alan, başta Selçuk ÜİF. Tefsir Anabilim Dalı Başkanı Prof Dr. Yusuf Işıcık ve Doç. Dr. Fethi Ahmet Polat olmak üzere, Tefsir Anabilim Dalı öğretim elemanlarına ve Türkiye'nin değişik üniversitelerinden gelip gerek sunum yapmak suretiyle, gerekse dinleyerek katılımda bulunan akademisyenlere teşekkür ediyoruz.